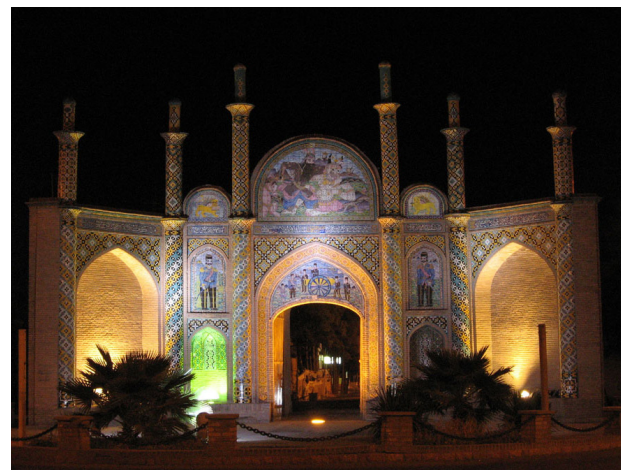
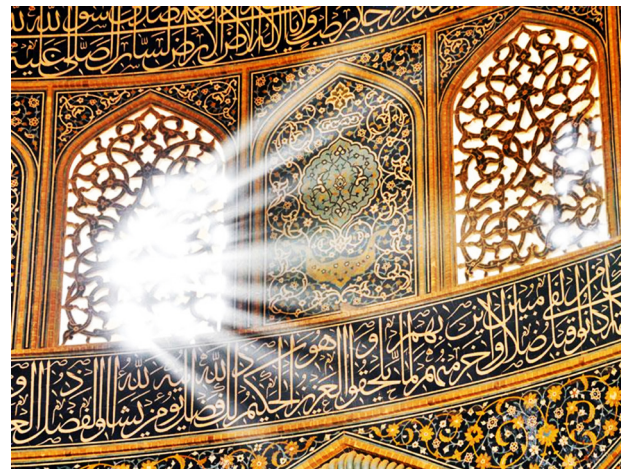


## نور و حس مکان

سید جواد میرحسینی  
وزارت راه و شهرسازی  
saeid.sjm@gmail.com



## چکیده

نبود نور درک ما را از محیط زندگی محدود می‌کند و سبب می‌شود که زندگی فردی و اجتماعی بشر با کمبود روبه‌رو شود.

وجود شرایط مناسب نوری سبب ایجاد حس پویایی در زندگی بشر می‌شود.

تعامل نور و فضا می‌تواند به ایجاد فضاهای مطلوب و زیبا منجر شود. گاه با ثابت نگه‌داشتن فضا و نور متغیر و گاه با نور متغیر و فضاهای متفاوت- همانند عملکرد نور خورشید- تنوع بصری ایجاد می‌شود. نور علاوه بر فضا با رنگ هم تعامل دارد که در معماری سنتی ایران و نمونه بارز آن در بازارها و شیشه‌های رنگی مشاهده می‌شود.

در این تحقیق به استفاده نور در شهرسازی ایران برای ایجاد حس مطلوب فضا و نور در دنیای معاصر پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: نور، مکان، فضا، شدت نور، احساسات، فعالیت انسانی



و شهرسازی به خدمت می‌گیریم و با تاباندن زوایای نوری به ساختمان‌ها به احساس متفاوت از فضای ثابت ساختمان دست می‌یابیم. حتی در مواردی با استفاده از فناوری و همنشینی نورها می‌توانیم تصویر و حجم ایجاد کنیم، همه این خلاقیت‌ها حاصل استفاده از نور در ابعاد مختلف و فناوری است.

#### نور و رنگ

استفاده همزمان از عناصری مانند نور و رنگ به حس و حال فضا کمک کرده و تنوع و زیبایی بدیع ایجاد می‌کند. معماری سنتی ایران از نور طبیعی بسیار استفاده کرده و آن را در ایجاد زیبایی به کار بسته است، ورود نور از یک روزنه کوچک آثار بدیعی خلق می‌کند که نمونه آن را در سقف بازارهای قدیمی و راسته‌های بازار می‌توان دید. جلوه ورود نور از هورنو به دل بازارها علاوه بر مسئله تهویه، بعد زیباشناسی را نیز تأمین می‌کند. روزنه‌های کوچک گاهی به شکل یک پنجره با شیشه‌های رنگی جلوه‌گر می‌شود؛ دیدن پنجره‌های ارسی و شیشه‌های رنگی از خارج ساختمان حس و حال زیبایی ایجاد می‌کند و تالو رنگی حاصل از برخورد نور به شیشه‌ها و انعکاس آن به داخل نیز شکوه خاصی به فضا می‌دهد.

رقص نور در معماری با ورودی و روزنه‌های متنوع پدیدار می‌شود که در شهرسازی به شکل دیگر نمایان می‌شود، نورپردازی در ساختمان‌ها گاهی چنان زیباست که سبب خلق اثری می‌شود که بی‌شباهت به تابلو نقاشی نیست،

#### نور و حس مکان

بدون نور، مکان و فضا را نمی‌توان حس کرد. شب‌هنگام با شنیدن صدا، می‌توان درکی از فضا داشت، ولی وقتی نور کم‌رنگی مثل نور مهتاب به فضا تائیده شود، درک و احساس بشر از فضا مطلوب‌تر می‌شود و بعد احساسی افزایش می‌یابد.

تابش نور صبحگاهی با تالو ذره ذره‌اش در انسان احساس پویایی ایجاد می‌کند و این عنصر نور است که سبب می‌شود درک ما از فضا بهتر شود.

شدت نور در ساعات مختلف شبانه‌روز در ایجاد احساسات متفاوت تأثیرگذار است. شدت نور صبح و عصر در انسان احساسات خاصی ایجاد می‌کند؛ شدت نور صبح در حس پویایی و تلاش روزانه تأثیر زیادی دارد و با کاهش شدت نور در شب، احساس آرامش پس از یک روز کار و فعالیت به صورت ناخودآگاه القا می‌شود.

نور و فضای اطراف بر اساس حرکت و پویایی موقعیت‌های متفاوتی دارند، در مواردی نور ثابت است و فضا در اطراف آن وجود دارد، مانند وضعیتی که خورشید نسبت به عالم دارد. گاهی نور متحرک را به‌طور مثال در معماری

اما متأسفانه در شهرسازی امروز ایران کمتر شاهد استفاده از نور در ساختمان‌ها به شکل صحیح و در خدمت زیبایی و کاربری صحیح هستیم. تصاویر بدیع و زیبا از کاربرد نور می‌تواند حسی را در بیننده ایجاد کند که نیاز به هیچ توضیحی ندارد و بینندگان متفق‌القول در حس ایجادشده می‌توانند شریک باشند.

نور در دنیای معاصر

در گذشته شاید به اندازه امروز در حوزه معماری و شهرسازی به نور توجه نمی‌شد، ولی امروزه با نور به‌صورتی متفاوت برخورد می‌شود، اما متأسفانه در ایران در نورپردازی شهری کمی عقب هستیم و در اکثر شهرهای ایران معماری زیبای شهری در شب جلوه‌ای ندارد؛ اما امروزه در دنیا برای جذب گردشگر از عنصر نورپردازی بسیار استفاده می‌کنند و شاهد استفاده مناسب از نورپردازی در بسیاری از شهرهای تاریخی و فرهنگی جهان هستیم که سبب افزایش جذب مخاطب و خلق آثار بسیار بدیعی می‌شود.